

Právne postavenie osobnej ochrany v podmienkach Slovenskej republiky

Štefan Dubeň¹

Abstrakt:

Predmetný vedecký článok „Právne postavenie osobnej ochrany v podmienkach Slovenskej republiky“ je písaný ako súčasť vedecko-výskumnej úlohy č. 130 Meteňko Jozef, „*Metódy výskumu a vývoja policajných činností*“. Príspevok pozostáva z kategorického zosumarizovania právnej úpravy, ktorá sa zaoberá predmetnou problematikou. Ide predovšetkým o základnú právnu charakteristiku a apel na osobnosti postavenia osobnej ochrany v podmienkach Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: osobitosti osobnej ochrany, prevencia, právnej postavenie osobného ochrancu

Abstract:

The scientific article in question "The legal status of the protection of persons in the conditions of the Slovak Republic" is written as part of the scientific-research task no. 130 Meteňko Jozef, "Methods of research and development of police activities". The contribution consists of a categorical summary of the legislation related to the issue in question. It is primarily about the basic legal characteristics and subjectivity of the status of personality protection in the conditions of the Slovak Republic.

Key words: peculiarities of personal protection, prevention, legal status of a personal protector

Úvod

Zabezpečovanie ochrany určených osôb v sebe zahŕňa problematiku, ktorá sa priamo dotýka drvivej väčšiny všetkých krajín sveta. Táto skutočnosť nás utvrdzuje v tom, že riešenie skvalitňovania procesu danej oblasti má celosvetový charakter. Pri vymedzovaní právneho postavenie osobnej ochrany v podmienkach Slovenskej republiky budeme vychádzať z legislatívy upravujúcej predmetnú problematika, ako aj samotné postavenie osobného ochrancu.

Legislatívu, ktorá upravuje postavenie osobnej ochrany, je možné rozdeliť na vnútroštátnu a medzinárodnú úpravu. Právna úprava v sebe zakotvuje možnosť poskytnutia osobnej ochrany ústavným činiteľom nielen na území Slovenskej republiky (ďalej len „SR“), ale aj v zahraničí. Upravuje možnosť zabezpečenia ochrany delegáciám SR pôsobiacim v zahraničí (diplomatickým misiám, zastúpeniu SR pri EÚ a pod.), ale aj zahraničným delegáciám počas ich pobytu na území SR. Oblasť poskytovania a zabezpečovania osobnej ochrany určeným osobám v rámci svojej pôsobnosti sa riadi Ústavou SR, platnými zákonmi, uzneseniami vlády SR, internými predpismi Ministerstva vnútra SR a vlastnými rozkazmi a nariadeniami Úradu pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií MV SR (ďalej len „ÚOÚČ a DM MV SR“), do kompetencií ktorého spadá celková oblasť ochrany ústavných činiteľov a diplomatických misií.

Pre účely spracovania predmetného vedeckého článku sme právne predpisy upravujúce postavenie osobnej ochrany v podmienkach SR rozdelili nasledovne:

¹ JUDr. Štefan Dubeň, PhD., odborný asistent Katedry policajných vied Akadémie Policajného zboru v Bratislave.

1 Zákony:

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky: svojimi ustanoveniami garantuje základné ľudské práva a slobody na území SR a taktiež vymedzuje postavenie prezidenta SR, vlády SR, Národnej rady SR, Ústavného súdu SR a iné.² Ústava taktiež uvádza v Čl. 19, že každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena. V rovnakom ustanovení zvyrazňuje, že každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v súvislosti so zabezpečovaním ochrany ústavných činiteľov vymedzuje:

- úlohy policajného zboru v ustanovení § 2 ods. 1. písm. a), f), g),³
- spoluprácu PZ,
- organizáciu,
- povinnosti a oprávnenia policajta.
- donucovacie prostriedky

Úrad ochrany určených osôb je službou Policajného zboru, ktorá plní úlohy pri realizovaní a zaisťovaní:

- a) osobnej bezpečnosti určených osôb,
- b) ochrany určených objektov,
- c) automobilovej prepravy určených osôb a členov vlády SR.

V našom prípade je potrebné mať na zreteli jednu dôležitú skutočnosť, ktorá nám poukazuje na to, že ÚOÚČ a DM MV SR zabezpečuje plnenie svojich úloh prostredníctvom osôb, ktorí sú príslušníkmi Policajného zboru („ďalej len PZ“). To znamená, že pri výkone služobnej činnosti sa nachádzajú v postavení verejného činiteľa a ich práva a povinnosti upravuje zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže a Železničnej polície.⁴ Predmetný zákon vo svojom ustanovení, konkrétne v § 2 vymedzuje, že policajtom sa na účely uvedeného zákona rozumie fyzická osoba, ktorá je v služobnom pomere⁵ a podľa tohto zákona a taktiež podľa zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore vykonáva štátnu službu v rámci služobného úradu, na ktorom je zaradená.⁶

Na základe zákonných ustanovení nám vyplýva, že úrad bol zriadený ako zvláštna služba PZ, ktorá má svoje špecifické postavenie. Špecifickosť samotného postavenia sa odráža od plnenia a rozsahu jednotlivých úloh. Základné úlohy, ktoré úrad vykonáva, zákonodarca začlenil medzi spoločné úlohy platné pre všetky služby PZ. Práve § 2 ods. 1 zákona o PZ charakterizuje jednotlivé úlohy PZ.⁷ Za najdôležitejšiu úlohu je možné považovať

² Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

³ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 2 ods. 1. písm. a), f), g),

⁴ Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície

⁵ Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, §2.

⁶ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.

⁷ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 2 ods. 1

spolupôsobenie PZ pri ochrane základných ľudských práv a slobôd, pričom ide hlavne o ochranu života, zdravia, majetku, osobnej slobody a v neposlednom rade bezpečnosti osôb. V rovnakom odseku § 2 v písm. f) zákonodarca vymedzuje jednu zo základných úloh PZ, ktorou je zaistenie osobnej bezpečnosti prezidenta SR, predsedu Národnej rady SR, predsedu vlády SR, predsedu Ústavného súdu SR, ministra vnútra SR a ďalších osôb, ktoré sú určené vládou, napr. ministromi obrany SR, ministromi spravodlivosti SR, prípadne sudcom a prokurátorom Špecializovaného trestného súdu, poprípade osobám, ktorým sa pri pobyte na území SR poskytuje osobná ochrana podľa medzinárodných zmlúv a dohôd (ďalej len určené osoby) a ochranu určených objektov⁸. Ďalšiu úlohu vymedzuje §2 ods. 1 písm. g), v rámci ktorého je uvedené, že PZ zaisťuje ochranu diplomatických misií i ďalších objektov, ktoré sú určené zákonom, prípadne vládou.⁹ Pri plnení jednotlivých úloh spadajúcich do pôsobnosti úradu je potrebné spomenúť aj spoluprácu, ktorá sa vykonáva s ozbrojenými silami, ozbrojenými bezpečnostnými zbraňami, orgánmi verejnej moci a v neposlednom rade s fyzickými a právnickými osobami i s orgánmi územnej samosprávy. Výrazná spolupráca prebieha s vojenskou políciou, pretože práve podľa zákona č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii v §3 ods.1 písm. m) je uvedené, že vojenská polícia zaisťuje osobnú bezpečnosť ministra a osôb, ktoré určí minister.¹⁰

Dôležité je v tomto prípade spomenúť aj spoluprácu s policajnými orgánmi zahraničných štátov a medzinárodnými organizáciami, s ktorými úrad v značnom rozsahu spolupracuje mimo územia SR. Spoluprácu upravuje aj uznesenie vlády 4/1996 z 9. 1. 1996 k návrhu zásad spolupráce MV SR s ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy SR pri zabezpečovaní ochrany ústavných činiteľov SR a ochrany zahraničných predstaviteľov na území SR.

Policajti zaradení na úrade sú pri vykonávaní služobnej činnosti povinní sa riadiť ustanoveniami tretej hlavy zákona, ktorá upravuje povinnosti, oprávnenia a prostriedky príslušníkov PZ. V zákone o PZ sú z pohľadu špecifického postavenia úradu vymedzené viaceré výnimky. Jednou z týchto výnimiek je tzv. povinnosť vykonania služobného zákroku podľa § 10 ods. 1 pís. c), ak tomu bráni dôležitý záujem služby.¹¹ V našom prípade sa za dôležitý záujem služby dáva do súvisu s § 11 ods. 1 písm. d), podľa ktorého policajti vykonáva a zabezpečuje ochranu určených osôb a ochranu určených objektov, prípadne ochranu ohrozeným svedkom alebo chráneným svedkom podľa osobitných predpisov.¹² Treba však podotknúť, že v tomto prípade nejde o zbavenie sa povinnosti vykonania služobného zákroku, ale o zabezpečenie právnej ochrany policajtom, ktorý zákrok nevykonáva. V § 11 ods. 2 je ďalej uvedené, že policajti je povinný vykonať služobný zákrok aj v tom prípade, ak zabezpečuje výkon osobnej ochrany. Zväčša ide o prípady, kedy je potrebné odstrániť bezprostredné ohrozenie na živote, prípadne na majetku, alebo ak ide o vyšší záujem ako ten, ktorý súčasne vykonáva.¹³ Policajti však musí brať do úvahy všetky okolnosti priebehu udalosti a nedopustiť, aby došlo k bezprostrednému ohrozeniu chránenej osoby.

⁸ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 2 ods. 1 písm. f).

⁹ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 2 ods. 1 písm. g).

¹⁰ Zákon č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii, § 3 ods. 1 písm. m).

¹¹ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 10 ods. 1 písm. c).

¹² Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 11 ods. 1 písm. d).

¹³ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 11 ods. 2.

Príslušníkom úradu zákon o PZ vyčleňuje niektoré špecifické oprávnenie, ktoré pri výkone svojich činností pravidelne využívajú. Ako prvé spomenieme oprávnenie priamo súvisiace s ochranou strážených objektov. Ide o oprávnenie podľa § 22 ods. 2, ktoré umožňuje odňať zbraň. Príslušníci úradu, ktorí vykonávajú stráženie zákonom určených objektov, sú oprávnení presvedčiť sa, či osoba, ktorá vstupuje do týchto priestorov, nemá pri sebe zbraň. Ak sa preukáže skutočnosť, že osoba pri sebe zbraň má, tak sú oprávnení takúto zbraň odňať a uschovať ju na miesto na to určené. Policajti sú taktiež na základe tohto ustanovenia oprávnení vykonať aj kontrolu batožiny a motorového vozidla. Pre dosiahnutie plnohodnotnej bezpečnosti sú taktiež oprávnení v súvislosti so vstupom alebo výstupom do alebo z objektu vyzvať osobu, aby sa podrobila kontrole prostredníctvom zariadenia určeného na detekciu kovových predmetov.

V tomto prípade považujeme za dôležité nadviazať na ďalšie oprávnenie nachádzajúce sa v § 25 zákona o PZ, ktoré daný zákon definuje ako oprávnenie pri zaistovaní bezpečnosti určených osôb.¹⁴ Realizácia uvedeného oprávnenia prebieha v súvislosti so zabezpečovaním ochrany a bezpečnosti určených osôb. Uvedené oprávnenie sa vykonáva za účelom prehliadky osôb, batožín, vecí, dopravných prostriedkov a v neposlednom rade objektov, ktoré sa nachádzajú v určitom vymedzenom priestore, z ktorého by mohlo dôjsť k ohrozeniu bezpečnosti určených osôb. Policajt vykonávajúci ochranu je oprávnený vykonať prehliadku osôb iba vtedy, ak tieto osoby na jeho výzvu uvedený priestor ihneď neopustia, alebo ak hrozí nebezpečenstvo z omeškania. Vykonaním prehliadky osôb, batožín, vecí, dopravných prostriedkov a iných objektov nesmie byť sledovaný iný záujem než samotné zaistenie bezpečnosti určených osôb.

Ďalšie špecifické oprávnenie je uvedené v § 25a zákona o PZ a je to oprávnenie zakázať sprístupňovanie, poskytovanie a zverejňovanie osobných údajov určených osôb. Podstata oprávnenia umožňuje policajtovi zaradenému v rámci služby ochrany osôb zakázať sprístupnenie, poskytnutie a zverejnenie osobných údajov o určených osobách a blízkych osobách určených osôb v informačných systémoch, jednotlivým prevádzkovateľom a sprostredkovateľom, ktorí takéto spracovanie vykonávajú podľa osobitného predpisu.¹⁵ Často však nastávajú prípady, kedy je potrebné podľa osobitného predpisu takéto informácie zverejniť. V tomto prípade je prevádzkovateľ povinný uvedenú skutočnosť vopred prekonzultovať a prerokovať so službou zabezpečujúcou ochranu určených osôb.

V súvislosti so spracovanou problematikou však nesmieme zabúdať na možnosť oprávneného použitia zbrane podľa § 26 Trestného zákona. Uvedené paragrafové znenie poukazuje práve na použitie zbrane v súlade so zákonom, a ktoré nie je považované za trestný čin. Za takéto zákonné použitie zbrane sa považuje jej použitie proti osobe, ktorá neoprávnene vnikne do obydlika alebo sa v ňom neoprávnene zdržiava za účelom ochrany života, zdravia a majetku.¹⁶

Pri plnení stanovených služobných úloh osobnej ochrany je však dôležité uviesť a počítať s možnosťou použitia zbrane podľa § 61 ods. 1, kedy je policajt oprávnený použiť

¹⁴ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 25.

¹⁵ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 25a.

¹⁶ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. § 26.

zbraň.¹⁷ Zákon *expressis verbis* vymedzuje, že zbraň je možné použiť iba v stanovených prípadoch:

- v nutnej obrane a krajnej núdzi,
- ak nebezpečný páchatel', proti ktorému sa zakročuje, sa na jeho výzvu nevzdá alebo ak sa zdráha opustiť svoj úkryt,
- ak nie je možné iným spôsobom prekonať odpor smerujúci k zmareniu vykonávaného služobného zákroku,
- ak ide o zabránenie úteku nebezpečnému páchatel'ovi, ktorého nie je možné zadržať iným spôsobom,
- ak osoba, proti ktorej bola použitá hrozba zbraňou, prípadne varovný výstrel do vzduchu, neuposlúchne danú výzvu policajta, pričom zaisťuje bezpečnosť inej alebo vlastnej osoby,
- ak nemožno inak zadržať dopravný prostriedok, ktorého vodič bezohľadnou jazdou vážne ohrozuje život a zdravie osôb a na opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitných predpisov nezastaví,
- odvrátenia nebezpečného útoku, ktorý ohrozuje strážený objekt alebo miesto, kde je vstup zakázaný, po prechádzajúcej márnej výzve, aby sa upustilo od tohto útoku,
- zneškodnenia zvierat'a, ktoré ohrozuje život alebo zdravie osôb,
- kedy je v bezprostrednej blízkosti štátnej hranice potrebné prinútiť zastaviť dopravný prostriedok, vodič ktorého na výzvu a opakovanú výzvu alebo znamenie podľa osobitných predpisov nezastaví.¹⁸

Samotné **použitie zbrane** je tým najrazantnejším a zároveň najzávažnejším zásahom, ku ktorému môže dôjsť v súvislosti s plnením služobných úloh a vykonávaním služobných zákrokov. Razantnosť a závažnosť použitia zbrane je možné vidieť práve na tom, že jej použitie najčastejšie smeruje proti osobe, čo má za následok ohrozenie alebo poškodenie zdravia, prípadne spôsobenie smrti osoby. Tu je však dôležité mať na zreteli ďalšiu dôležitú skutočnosť, ktorá predstavuje, že jej použitie musí byť brané ako posledná krajinná možnosť, ktorou policajt disponuje pri výkone svojich právomocí. Ide obzvlášť o činnosti súvisiace s ochranou pred útokmi na život a zdravie určených chránených osôb prípadne iným záujmom chráneným zákonom. Pri ochrane ústavných činiteľov ide bezpochyby o jedno z najvýznamnejších oprávnení policajta. Za zbraň podľa ustanovenia § 50 ods. 1 písm. r) zákona o PZ považujeme strelnú zbraň vrátane jej doplnkov a streliva, taktiež bodnú zbraň a zbraň hromadnej účinnosti.¹⁹ Pod použitím zbrane rozumie jej použitie spôsobom, na ktorý bola určená, čo znamená, že strelná zbraň na strelbu, bodná zbraň na bodanie a pod. Zákon o PZ taktiež uvádza aj ďalšie oprávnenia súvisiace s použitím zbrane, avšak iným spôsobom, pričom ide o varovný výstrel do vzduchu a hrozba zbraňou. Uvedené spôsoby však nie sú považované za použitie zbrane podľa ustanovenia § 61 zákona o PZ.²⁰ Zákon taktiež nerozlišuje rozdiel medzi zbraňou súkromnou a služobnou. Za podmienok vymedzených zákonom je možné použiť jednu i druhú možnosť. Podľa okolností by sa však mala spravidla vždy použiť služobná zbraň, ktorú má

¹⁷ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 61. ods. 1.

¹⁸ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 61. ods. 1 písm. a) až i).

¹⁹ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 50 ods. 1 písm. r).

²⁰ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 61.

osobný ochranca pridelenú a určenú na výkon služby. Iba vo výnimočných prípadoch, hlavne v čase mimo služby policajta, možno použiť v rozsahu a za podmienok stanovených zákonom i zbraň súkromnú.

Zákonným spôsobom vymedzená **nutná obrana** je definovaná v § 25 Trestného zákona ako čin inak trestný, ktorým niekto odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený týmto zákonom, nie je trestným činom. Zákon rovnako vymedzuje prípady, kedy nejde o nutnú obranu. Takáto situácia nastáva v tom prípade, ak obrana bola celkom zjavne neprimeraná útoku, najmä k jeho spôsobu, miestu a času, okolnostiam vzťahujúcim sa k osobe útočníka alebo k osobe obrancu. Osoba odvracajúca útok spôsobom, ktorý je uvedený v odseku 2, nebude trestne zodpovedná, ak konala v silnom rozrušení spôsobenom útokom, najmä v dôsledku zmätku, strachu alebo zľaknutia. Ak sa niekto vzhľadom na prebiehajúce okolnosti prípadu mylne domnieva, že útok hrozí, nevyklučuje to trestnú zodpovednosť za čin spáchaný z nedbanlivosti, ak omyl spočíva v nedbanlivosti.²¹

Pod pojmom **priamo hroziaci útok**, je možné rozumieť taký útok, ktorý má ešte len nastať, čo znamená, že útočník svojím konaním dáva dostatočne najavo, že útok zamýšľa uskutočniť. Ide o prípady, kedy osoba drží v ruke nôž, sekeru, pištoľ prípadne iné nebezpečné predmety. Taktiež považujeme za potrebné ozrejmiť aj **trvajúci útok**, pod ktorým rozumieme útok stále prebiehajúci a neskončený, čo znamená, že nepominulo z neho vyplývajúce nebezpečenstvo, ktoré bolo vyvolané útočníkom. Za dôležité považujeme v tomto prípade poukázať na skutočnosť, že ak policajt pokračuje v obrane a v rámci ktorej použije zbraň v čase, kedy samotný útok skončil, tak je takéto použitie zbrane považované za prekročenie hranice nutnej obrany ako tzv. exces, ktorý je trestný. S uvedeným je potrebné dať do súvisu aj celkom zjavne neprimeranú nutnú obranu, ktorá vo svojej podstate poukazuje na hrubý nepomer medzi spôsobom útoku a spôsobom obrany.

Zbraň je však možné použiť aj po skončení útoku, avšak iba za tých okolností, ak sa dal samotný páchatel' na útek a policajt ho nemôže zadržať iným spôsobom. V tomto prípade však už môžeme hovoriť o zákennom dodržaní podmienok podľa § 61 zákona o PZ.²² Taktiež považujeme za potrebné ozrejmiť záujem chránený zákonom súvisiaci s našou problematikou, za čo považujeme objekt trestného činu, ktorý je vyjadrený v jednotlivých skutkových podstatách trestných činov, pričom ide o život, zdravie, majetok a pod. Uvedené chránené záujmy označujú autori Igenyes a Holubiczky ako objekty ochrany, ktoré je potrebné chrániť pred ohrozením, poškodením a zničením.²³

Krajná núdza je podľa § 24 Trestného zákona definovaná ako čin inak trestný, ktorým niekto odvracia nebezpečenstvo priamo hroziace na záujem chránený týmto zákonom, nie je trestným činom. Trestný zákon taktiež vymedzuje prípady, kedy nejde o krajnú núdzu. Zväčšia ide o prípady, ak bolo možné za daných okolností nebezpečenstvo priamo hroziace na záujem chránený týmto zákonom odvrátiť inak, alebo ak spôsobený následok je zjavne závažnejší ako

²¹ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. § 25.

²² Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 61.

²³ IGENYES, L. a V. HOLUBICZKÝ., 2018. *Ochrana určených osôb a objektov I – Mechanické zábranné prostriedky*, s. 20.

ten, ktorý hrozil. Taktiež nejde o krajnú núdzu v tom prípade, ak ten, komu nebezpečenstvo priamo hrozilo, bol podľa všeobecne záväzného právneho predpisu ho povinný znášať.²⁴

Za nebezpečného páchatel'a je možné považovať:

- ozbrojeného páchatel'a trestného činu,
- páchatel'a obzvlášť závažného trestného činu, ktorého príslušníci PZ pristihli pri čine,
- osoba, ktorá ušla z výkonu trestu odňatia slobody alebo väzby,
- osobu, ktorá bola prokurátorom alebo súdom ako nebezpečný páchatel' výslovne označená,
- osobu, ktorú policajti podľa iných nepochybných okolností musí dôvodne pokladať za osobu zvlášť nebezpečnú pre život a zdravie iných osôb alebo svoje.

Zákon č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry SR.²⁵ Predmetný zákon vo svojom ustanovení § 55j ods. 1 umožňuje v odôvodnených prípadoch zavedenie ochrany sudcom Špecializovaného trestného súdu alebo inej osobe, ktorá je určená na plnenie jednotlivých úloh Úradu špeciálnej prokuratúry. Poskytnutie takejto ochrany, sa na žiadosť osoby vzťahuje aj na blízke osoby a ochranu bydliska. Osoba má nárok na poskytnutie takejto ochrany bezplatne. Žiadosť o bezplatné poskytnutie ochrany a bezpečnosti osôb Policajným zborom podáva generálny prokurátor ministrovi vnútra Slovenskej republiky, ktorý vydá rozhodnutie. Ďalšie náklady spojené so zabezpečením ochrany osôb určených na plnenie úloh Úradu špeciálnej prokuratúry znáša generálna prokuratúra.²⁶

Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre²⁷ pričom predmetný zákon obsahuje zavedenie ochrany špeciálneho prokurátora (vedúceho) Úradu špeciálnej prokuratúry. Podobne ako vo vyššie uvedenej právnej úprave, tak aj v tomto prípade je poskytnutie ochrany uvedené v § 55j ods. 1, pričom sa takáto ochrana v odôvodnených prípadoch poskytuje osobe, ktorá je určená na plnenie rozličných úloh Úradu špeciálnej prokuratúry. Na základe tohto ustanovenia je možné takúto ochranu poskytnúť aj jej rodinným príslušníkom alebo blízkym osobám. Ochrana sa samozrejme vzťahuje aj na ochranu bydliska, ak o to osoba požiada. Osobe prináleží aj právo na bezplatné poskytnutie primeraných prostriedkov určených na zabezpečenie ochrany, prípadne náhrady celkových vzniknutých nákladov spojených s výkonom ochrany. Bezplatné poskytnutie ochrany osôb a obydlia Policajným zborom, je možné poskytnúť na základe žiadosti, ktorú podáva generálny prokurátor ministrovi vnútra Slovenskej republiky, Ostatné vzniknuté náklady, ktoré sú priamo spojené so zabezpečením ochrany osôb určených na plnenie jednotlivých úloh Úradu špeciálnej prokuratúry, znáša generálna prokuratúra.²⁸

Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov.²⁹ V spomínanom zákonomnom znení, a to konkrétne v ustanovení § 34, máme uvedené

²⁴ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. § 24.

²⁵ Zákon č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

²⁶ Zákon č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry a o zmene a doplnení niektorých zákonov. § 55j ods. 1

²⁷ Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

²⁸ Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre. § 55j ods. 1

²⁹ Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

jednotlivé základné práva sudcu. Avšak v súvislosti s našou problematikou poukážeme na vymedzenie práva sudcu v ods. 6, v rámci ktorého má sudca v určitých odôvodnených prípadoch právo na zabezpečenie ochrany jednak osoby svojej a jednak svojich rodinných príslušníkov. Poskytnutie takejto ochrany sa vzťahuje aj na zabezpečenie ochrany bydliska. Jednotlivé formy ochrany sa poskytujú v tom prípade, ak o to sudca požiada správu súdu. Sudcom v tomto prípade prináleží aj právo na bezplatné poskytnutie prostriedkov vynaložených na zabezpečenie takejto ochrany, poprípade úhradu nákladov spojených s ochranou.³⁰

2. Uznesenia vlády SR:

- a) Uznesenie vlády SR č. 888/1995 z 21. 11. 1995 na zabezpečenie prepravy členov vlády SR vodičmi ÚOÚČ SR sekcie zvláštnych policajných činností MV SR. Vláda Slovenskej republiky predmetným uznesením určila úradu zaistiť bezpečnú prepravu členov vlády Slovenskej republiky a v určených prípadoch aj prepravu zahraničných predstaviteľov, ktorí navštívia Slovenskú republiku na ich pozvanie.
- b) Uznesenie vlády 4/1996 z 9. 1. 1996 k návrhu zásad spolupráce MV SR s ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy SR pri zabezpečovaní ochrany ústavných činiteľov SR a ochrany zahraničných predstaviteľov na území SR.
- c) Uznesenie vlády SR č. 1104 z 20. 12. 2000 k návrhu opatrení na zabezpečenie ochrany určených osôb, zahraničných predstaviteľov a určených objektov. Vláda Slovenskej republiky svojimi uzneseniami schválila základné úlohy pri poskytovaní ochrany určeným osobám a zahraničným predstaviteľom ako aj zoznam určených osôb, ktorým sa poskytuje ochrana v zmysle stanovených základných úloh, zoznam určených objektov v Slovenskej republike a uložila ministrom vnútra SR zabezpečiť ochranu určeným osobám, objektom a zahraničným predstaviteľom.
- d) Uznesenie vlády SR č. 96 z 30. 1. 2002 k návrhu na doplnenie opatrení na zabezpečenie ochrany určených osôb, zahraničných predstaviteľov a určených objektov schváleného uznesením vlády č. 1104 z 20. 12. 2000: - zabezpečiť fyzickú ochranu objektu Národného bezpečnostného úradu.
- e) Uznesenie vlády SR č. 1373 z 18. 12. 2002 k návrhu na doplnenie opatrenia na zabezpečenie ochrany určených osôb, zahraničných predstaviteľov a určených objektov schváleného uznesením vlády č. 1104 z 20. 12. 2000. V čl. 2 odsek 1 sa dopĺňa písmeno f) ministrom obrany SR a písmeno g) ministrom spravodlivosti SR.
- f) Uznesenie vlády SR č. 483 z 14. 7. 2010 – k návrhu na zmenu uznesenia vlády SR č. 1104 z 20. 12. 2000, ktorým sa zrušuje ochrana predsedovi Najvyššieho súdu SR a predsedovi Súdnej rady SR.

Predmetné uznesenie vymedzuje jednak druhy ochrany, ale aj určené chránené objekty.

Druhy ochrany:

1. **trvalá ochrana:** a) prezidentovi SR
b) predsedovi NR SR

³⁰ Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov. § 34 ods. 6.

- c) predsedovi vlády SR
- d) predsedovi Ústavného súdu SR
- e) ministrom vnútra SR

V bode a) až c) je poskytovaná komplexná ochrana, ostatným sa poskytuje na základe zhodnotenia súčasnej bezpečnostnej situácie.

2. dočasná ochrana – môže prideliť minister vnútra SR zahraničným predstaviteľom, je poskytovaná v súlade s Viedenským dohovorom a v spolupráci so zahraničnými ochrankami.

Určené objekty:

Najdôležitejšie trvalo chránené objekty:

- Grasalkovičov prezidentský palác,
- sídlo, rezidencia a bydlisko prezidenta SR,
- Národná rada SR,
- Úrad vlády SR,
- Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR,
- Ústavný súd SR,
- Špecializovaný trestný súd.

Dočasne chránené objekty:

- bydlisko alebo rezidencia predsedu NR SR,
- bydlisko alebo rezidencia predsedu vlády SR,
- bydlisko inej určenej osoby podľa vývoja bezpečnostnej situácie,
- objekty, v ktorých sa dočasne zdržuje určená osoba v SR alebo zahraničí.

3 Nariadenia MV SR

Nariadenie MV SR č. 47, čiastka 26 z 9. 3. 2012 o organizovaní súčinnosti pri ochrane určenej osoby, určeného objektu a zahraničnej delegácie.

4 Medzinárodné dokumenty:

Medzinárodné zmluvy a dohovory:

- a) Viedenský dohovor o diplomatických stykoch zo dňa 18. 4. 1961 (Vyhláška ministerstva zahraničných vecí č. 157/1964 zb.),
- b) Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch zo dňa 24. 4. 1963 (Vyhláška ministerstva zahraničných vecí č. 32/1969 zb.),
- c) Dohovor o výsadách a imunitách Organizácie spojených národov, schválený Valným zhromaždeným OSN 13. 2. 1946 (Vyhláška MZV č. 52/1956 zb.),
- d) Dohovor o zabránení a trestaní trestných činov proti osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu, vrátane diplomatických zástupcov, podpísaný dňa 11. 10. 1974 v New Yorku (Vyhláška MZV č. 131/1978 zb.)

Viedenský dohovor o diplomatických stykoch vyhlásený v Zbierke zákonov, Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch vyhlásený v Zbierke zákonov a Dohovor o zabránení a trestaní trestných činov proti osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu,

vrátane diplomatických zástupcov, vyhlásený v Zbierke zákonov, sú právnym podkladom pre zabezpečenie ochrany zahraničných predstaviteľov a diplomatických misií na území Slovenskej republiky.

Tieto dohovory sa riadia podľa zásad uznávaných diplomatickou praxou. Jednou z nich je zásada recipacity (lat. vzájomnosť), ktorá je v medzinárodnom práve dodržiavaná v primeranom rozsahu a poskytovaná ochrannými službami. Osobnú ochranu titulárov diplomatických misií (veľvyslanci, nunciovia, ministri a internunciovia a chargé d'affaires, generálni konzuli a konzuli) je ochranná služba taktiež povinná poskytovať, ak o ochranu príslušný titulár diplomatickej misie požiada. Tieto právne dokumenty sú určitým právnym podkladom pre zabezpečovanie ochrany jednotlivým zahraničným predstaviteľom diplomatických misií na území SR.

- e) ROZHODNUTIE RADY EÚ č. 2002/956/SVV z 28. novembra 2002 o vytvorení Európskej siete na ochranu verejných činiteľov.
- f) ROZHODNUTIE RADY EÚ č. 2009/796/SVV zo 4. júna 2009, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie 2002/956/SVV o vytvorení Európskej siete na ochranu verejných činiteľov.

Na účely tohto rozhodnutia je „verejný činiteľ“ každá osoba bez ohľadu na to, či zastáva úradnú funkciu alebo nie, ktorej je v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi členského štátu alebo na základe predpisov medzinárodnej alebo nadnárodnej organizácie alebo inštitúcie pridelená ochranná služba.

5 Interné predpisy

Najdôležitejšie interné predpisy ÚOÚČ a DM MV SR upravujúce výkon služby, okrem všeobecných interných predpisov MV SR:

1. Pokyn riaditeľa úradu č. 5/2011 o úlohách pre výkon služby príslušníkov PZ zaradených na ÚOÚČ a DM MV SR.
2. Pokyn riaditeľa ÚOÚČ a DM MV SR č. 6/2011, ktorým sa vydávajú úlohy upravujúce hlásnu službu policajtov v pôsobnosti úradu ochrany.
3. Pokyn riaditeľa úradu č. 12/2013 o zásadách používania služobných cestných vozidiel v pôsobnosti úradu pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.
4. Pokyn riaditeľa úradu č. 29/2015, ktorým sa vydáva organizačný poriadok úradu pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Vyššie spomínané právne predpisy vymedzujú zaradenia určených osôb do systému ochrany vykonávaným a zabezpečovaným ÚOÚČ a DM MV SR podľa jednotlivých oblastí:

1. Preprava ostatných ministrov vlády SR, sudcov Špeciálneho trestného súdu a špeciálneho prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry – vozidlo a vodič ochranca z ÚOÚČ a DM MV SR.

2. Ministri vnútra, obrany, spravodlivosti, predseda ústavného súdu – osobná ochrana, vozidlo a vodič ÚOÚČ a DM MV SR, ochrana pracoviska PZ vojenskou políciou, väzenskou a justičnou strážou, ÚOÚČ a DM MV SR.
3. Predseda NR SR a predseda vlády SR – komplexná ochrana osobná, ochrana pracoviska a bydliska – ÚOÚČ a DM MV SR.
4. Prezident republiky – komplexná ochrana osobná a sprievodná, ochrana pracoviska a bydliska – ÚOÚČ a DM MV SR .
5. Bezpečnostné akcie mimoriadneho domáceho, resp. medzinárodného významu s účasťou viacerých určených osôb, ktorým je zabezpečovaná ochrana policajtní ÚOÚČ a DM MV SR.

Záver

Problematika postavenia osobného ochrancu bola je aj bude vysoko aktuálna, pretože samotné zabezpečenie výkonu osobnej ochrany je vysoko špecifickým a neoddeliteľným prvkom v rámci celého systému ochrany ústavných činiteľov nielen v podmienkach SR, ale aj vo svete. Celkovo môžeme konštatovať, že od spomínaných právnych predpisov a ich obsahu sa určitým spôsobom odvíja aj naše vedecké poznanie o predmetnej problematike. Dostupnosť právnej úpravy však vychádza zo skutočnosti, že spracovaná problematika je vysoko špecifická ako sme už viac krát v priebehu jej spracovania zvýraznili. Drvivú väčšinu plnenia jednotlivých úloh osobnej ochrany upravujú zákony, interné predpisy, rozkazy, smernice a nariadenia, ktoré sme postupne rozoberali. V neposlednom rade nemôžeme opomenúť jednotlivé hrozby a riziká, ktoré priamo vplyvajú na bezpečnosť určených osôb a týmto spôsobom vytvárajú opodstatnenosť činnosti osobnej ochrany a teda využitie a existenciu osobného ochrancu ako takého.

Zoznam bibliografických odkazov

Monografie/knihy:

BILSKÝ, P., 2005. Profesionální profil policisty. In: Bezpečnostní teorie a praxe: Sborník Policejní akademie ČR k problematice vědecko výzkumných úkolů s mezinárodní účastí, s

BYLSKY, P., J, FERNEKER., HOLCR, K., 2001. Systém vedeckého poznávania potrieb policajnej praxe, 108 s. ISBN 80-8054-196-5.

IGENYES, L. a V. HOLUBICZKÝ., 2018. Ochrana určených osôb a objektov I – Mechanické zábranné prostriedky, s. 20. ISBN 978-80-8054-786-7.

KAČÍK, E. Polícia vo vývoji verejnej správy. Bratislava: 1996, Akadémia Policajného zboru v Bratislave. 141. s. ISBN 80-88751-95-0

PORADA, V a kol. Plzeň 2019., Bezpečnostní vědy. 780 s. ISBN 978-80-7380-758-0.

Legislatívne dokumenty:

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície.

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.

Zákon č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

Zákon č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 68/2010 o používaní služobných cestných vozidiel v znení neskorších predpisov.

Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 1104/2000 k návrhu opatrení na zabezpečenie ochrany určených osôb, zahraničných predstaviteľov a určených objektov.

Nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky č. 28/2021 o osobitných finančných prostriedkoch.

Viedenský dohovor o diplomatických stykoch zo dna 18.4.1961 (Vyhláška ministerstva zahraničných vecí c.157/1964 zb.),

Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch zo dna 24.4.1963 (Vyhláška ministerstva zahraničných vecí c. 32/1969 zb.),